

Kósóvó á lista yfir örugg ríki

Skilyrði þess að land geti talist öruggt ríki er að til staðar sé réttarríki sem uppfyllir ákveðin grunnskilyrði, þ.e. að almennt séu ofsóknir ekki liðnar í landinu eða að ekki sé til staðar veruleg hættu á að fólk verði fyrir alvarlegum skaða. Skaða ber lög, reglur og lagalega starfshætti landsins og að þar sé virðing borin fyrir grundvallarmannréttindum auk þess að til staðar séu úrræði ef brotið er gegn þeim réttindum. Samkvæmt lögum um útlendinga nr. 80/2016 er heimilt að taka umsóknir borgara ríkja sem eru á lista yfir örugg ríki til forgangsmeðferðar, sbr. 29. gr. laganna, en sérstakt mat á því hvort umsókn eigi undir slíka málsmeðferð sem og mat á málsatvikum í hverju máli fyrir sig fer ávallt fram.

Á árunum 2008-2014 sóttu 9 einstaklingar frá Kósóvó um vernd á Íslandi. Frá árinu 2015 hafa 32 einstaklingar frá Kósóvó sótt um vernd á Íslandi og því ljóst að umtalsverð aukning hefur orðið í umsóknum einstaklinga frá Kósóvó um alþjóðlega vernd hér á landi. Engum umsækjanda frá Kósóvó hefur verið veitt vernd á Íslandi en tæplega 15% hafa látið sig hverfa á meðan mál þeirra er til vinnslu hjá stjórnvöldum. Af þeim ákvörðunum sem kærðar hafa verið hafa þær allar verið staðfestar af innanríkisráðuneytinu/kærunefnd útlendingamála.

Ríkið Kósóvó er sett á lista stofnunarinnar yfir örugg ríki á grundvelli eftirfarandi:

1. Landaupplýsingar um stjórnarfar og stöðu mannréttinda í Kósóvó kveða á um að Kósóvó sé lýðræðisríki og að þar séu ekki stundaðar kerfisbundnar ofsóknir gegn fólki. Grundvallarmannréttindi eru almennt virt í Kósóvó.
 - a. Líf og frelsi borgara landsins er almennt ekki talið í hættu vegna kynþátta, trúarbragða, þjóðernis, aðildar í sérstökum þjóðfélagshópum eða vegna stjórnmalaskoðana auk þess sem landslög banna hvers konar mismunun borgara á grundvelli fyrrgreindra ástæðna.
 - b. Landslög í Kósóvó banna hvers konar mismunun borgara á grundvelli fyrrgreindra ástæðna. Mismunun þekkist þó á einstaka sviðum í Kósóvó en yfirvöld hafa tekið afstöðu gegn henni og unnið að upprætingu mismununar með mismiklum árangri þó. Landaupplýsingar um Kósóvó bera það ekki með sér að mismunun ríkisborgara Kósóvó sé slík að jafnað verði til ofsókna eða illa meðferð.
 - c. Bann við pyndingum og grimmilegri, ómannúðlegri eða vanvirðandi meðferð sem mælt er fyrir um í þjóðarétti er virt.

- d. Kósóvó er ekki aðili að Genfarsáttmálanum né Mannréttindasáttmála Evrópu og er það vegna ónógrar alþjóðlegrar samstöðu varðandi stöðu þess sem sjálfstætt ríki, en ekki vegna vandkvæða við að tryggja grundvallarmannréttindi þar í landi. Þá er jafnframt vernd gegn ofsóknum og ómannúðlegri og vanvirðandi meðferð tryggð í landslögum. Ennfremur eru engar upplýsingar sem benda til þess að ríkið hafi ekki virt grundvallarregluna um bann við því að vísa fólki brott eða endursenda þangað sem líf þess eða frelsi kann að vera í hættu.¹
2. Í Kósóvó er fullnægjandi lögregluvernd til staðar og hafa yfirvöld skilvirka stjórn yfir lögreglunni og öryggissveitum landsins. Sjálfstæði dómstóla er almennt virt og gæta þeir, auk saksóknara, lögreglu og EULEX, sérstökum erindreka á vegum Evrópusambandsins, réttinda borgara í Kósóvó, sem felur í sér rannsókn, ákæru og refsingu fyrir glæpi sem framdir eru í landinu. Eftirfylgni við hverslags brot gegn refsilöggjöf er til staðar. Frumskilyrði til að veitt sé alþjóðleg vernd er að umsækjandi hafi ekki aðgang að slíku verndarkerfi í heimalandi sínu. Slíkt er hins vegar ekki raunin í Kósóvó, en allir íbúar hafa almennt aðgang að kerfinu.²
3. Árið 2014 var stöðugleika- og samstarfssamning komið á milli Kósóvó og Evrópusambandsins. Evrópusambandið telur öll ríki sem eru í slíku ferli vera hugsanleg umsóknarríki (e. *potential candidate country*). Til þess að vera í slíku ferli þurfa ríki að vera í samvinnu um að viðhalda stöðugleika á svæðinu og koma á frjálsu flæði á vörum.³

Mörg önnur Evrópuríki hafa sett Kósóvó á lista yfir örugg ríki, t.d. Austurríki, Belgía, Danmörk og Bretland. Noregur er ekki með lista yfir örugg ríki en þar er notast við lista yfir ríki þar sem flýtimeðferð er beitt (48 tímar) og er Kósóvó á þeim lista.⁴

¹ European Commission: *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing an EU common list of safe countries of origin for the purposes of Directive 2013/32/EU of the European Parliament and of the Council of common procedures for granting and withdrawing international protection, and amending Directive 2013/32/EU*. Aðgengilegt á: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52015PC0452>.

² U.S. Department of State. Bureau of Democracy, Human Rights and Labor: *Country Reports on Human Rights Practices for 2015. Kosovo*. Aðgengilegt á: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=5716124d15&skip=0&query=kosovo&searchin=fulltext&sort=date>.

³ European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations. *Kosovo*. Aðgengilegt á: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/kosovo_en. Sjá einnig: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/glossary/terms/sap_en.

⁴ European Commission: *An EU „Safe Countries of Origin“ list*. Aðgengilegt á http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_eu_safe_countries_of_origin_en.pdf

Utlendingsdirektoratet: *Applying for protection (asylum) in Norway*. Aðgengilegt á <https://www.udi.no/en/want-to-apply/protection-asylum/protection-asylum-in-norway/?c=srb>

Áréttað er að þrátt fyrir að tiltekið ríki sé á lista yfir örugg ríki fer ávallt fram einstaklingsbundið mat á aðstæðum í hverju máli fyrir sig. Hvert mál er skoðað sérstaklega á eigin forsendum með tilliti til fyrirliggjandi gagna og landaupplýsinga á hverjum tíma og það eitt að umsækjandi um vernd sé frá ríki á listanum getur aldrei leitt til þess að Útlendingastofnun taki mál hans ekki til skoðunar eða synji umsókn hans án undangenginnar rannsóknar. Þegar það á við eru mál ríkisborgara landa á listanum tekin til almennrar efnismeðferðar og er listinn því aðeins til hliðsjónar.

Útlendingastofnun, 13. mars 2017.

Kristín Völundardóttir, forstjóri